

Dosarul nr. 2ra-1039/23
2-19157152-01-2ra-25072023

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (jud.: S. Daguța)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: I. Secrieru, V. Cotorobai, M. Anton)

DECIZIE

24 aprilie 2024

mun. Chișinău

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

Completul de judecată, în componență:

Președinte, judecător

Judecători

Stela Procopciuc

Diana Stănilă

Ion Malanciuc

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Procuratura Generală și Ministerul Justiției,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Grosu Natalia împotriva Ministerului Justiției, intervenienții accesorii Procuratura Generală, Inspectoratul General al Poliției, Natalia Colțova-Calestru privind repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și ale procuraturii,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 09 martie 2023, prin care s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției, s-a admis apelul declarat de Grosu Natalia și s-a modificat hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 17 iunie 2022,

c o n s t a t ă:

La 29 septembrie 2019, Grosu Natalia a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenienții accesorii Procuratura Generală, Inspectoratul General al Poliției, Natalia Colțova-Calestru privind încasarea din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției sumei de 300000 lei cu titlu de prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și ale procuraturii.

În motivare, a invocat că, la 18 mai 2016 a fost pornită urmărirea penală de ofițerul de urmărire penală Victor Munteanu, pe faptul că la 17 mai 2016 persoane necunoscute, aflând-se în cafenea "Taxi Blues" din mun. Chișinău, str. Kiev, 12, au sustras pe ascuns un portmoneu din piele de culoare roșie marca "Chanel" la preț de 6000 lei în care se aflau permisul de conducere, pașaport tehnic al automobilului de model "Opel Vectra" cu n/î OC AP 025, buletinul de identitate, cârd bancar la BC "Victoriabank" SA, eliberate pe numele Cebotari Olesea, precum și bani în sumă de 8000 lei, altfel cauzându-i victimei un prejudiciu material considerabil în sumă de 14000 lei.

Fiind plecată peste hotare la muncă, în Spania, a fost telefonată în luna iunie 2016 de către ofițerul de urmărire penală care i-a comunicat că trebuie să revină în

Republica Moldova pentru a da explicații pe marginea cazului care s-a petrecut la 17 spre 18 mai 2016.

În luna iunie 2016, avocatul Tâmpei Tatiana care reprezenta reclamanta, s-a prezentat la ofițerul de urmărire penală Victor Munteanu și i-a prezentat mandatul solicitând-i ofițerului de urmărire penală să îi fie comunicate orice hotărâre a organului de urmărire penală în legătură cu reclamanta Grosu Natalia.

La fel, prin fax, din Spania, reclamanta a expediat o explicație în adresa ofițerului de urmărire penală Victor Munteanu, în care a relatat, întâmplările din data de 17 mai 2016.

Reclamanta a reiterat că, la 23 noiembrie 2016 împreună cu avocatul s-au prezentat la ofițerul de urmărire penală Victor Munteanu, iar acesta i-a comunicat că urmează să fie reținută, în baza ordonanței de reținere din 30 septembrie 2016 emisă de către procurorul din Procuraturii Rîșcani, Natalia Colțova-Calestru, și a fost audiată în calitate de învinuită.

Fiind reținută la 23 noiembrie 2016, reclamantei i-a fost întocmit proces-verbal, și a fost percheziționată fiindu-i ridicate obiecte personale. A mai indicat reclamanta că la cererea apărătorului sau de a fi eliberată din stare de reținere, procurorul a comunicat că la moment nu dispune de timp pentru a o elibera, deoarece avea fixată o ședință de judecată și trebuie să întocmească careva acte.

La 23 noiembrie 2016, avocatul Tâmpei Tatiana care o reprezenta, după mai multe convorbiri telefonice cu ofițerul de urmărire penală și cu procurorul care refuzau să o elibereze, a telefonat la 902 și a făcut o sesizare la organele de poliție, în care a invocat că Grosu Natalia este reținută ilegal și a solicitat intervenția de urgență a procurorului Natalia Colțova Calestru și a ofițerului de urmărire penală Victor Munteanu pentru ca să o elibereze.

Tot la 24 noiembrie 2016 la primele ore, avocatul Tâmpei Tatiana a depus mai multe cereri așa dar la ofițerul de urmărire penală Victor Munteanu, la cancelaria Inspectoratului de Poliție Rîșcani, să întreprindă toate măsurile pentru a o elibera pe Grosu Natalia, pentru a-i asigura dreptul la libertate și la siguranță.

La 24 noiembrie 2016, a fost depusă o plângere în adresa Judecătoriei Chișinău, sect. Rîșcani cu privire la anularea procesului-verbal de reținere din 23 noiembrie 2016, deoarece Grosu Natalia este o persoană nevinovată și a fost reținută ilegal.

La 24 noiembrie 2016, a fost depusă de către avocat plângere la Consiliul Superior al Procurorilor invocând faptul că Grosu Natalia a fost reținută ilegal la 23 noiembrie 2016.

La 24 noiembrie 2016, avocatul Tâmpei Tatiana a vizitat-o pe Grosu Natalia la Izolatorul de detenție din cadrul Departamentului de Poliție Chișinău, din mun. Chișinău.

Reclamanta Grosu Natalia era într-o stare de șoc, plângea, i-a comunicat că nu a dormit toată noaptea, a stat încălțată și îmbrăcată în scurtă, deoarece era foarte frig, avea mâinile murdare de cerneală, deoarece i-au fost luate amprentele digitale, au fotografiat-o ca pe un infractor, i-au fost puse cătușele pe mâini în momentul când a fost transportată de la Inspectoratul de Poliție Rîșcani spre Izolatorul de detenție, în acea zi nu a mâncat nimic, nici apă nu a băut, a întrerupt tratamentul medicamentos pe care îl urma, a înghețat de frig, deoarece a stat în cabinetul ofițerului de urmărire penală Victor Munteanu până când s-a finisat ziua de lucru,

adică pînă la orele 17:00, iar după orele 17:00 a fost dusă într-un subsol friguros, unde a stat acolo pînă seara la orele 23:00.

Reclamanta a indicat că la 24 noiembrie 2019, la orele 14:36 a fost eliberată prin ordonanța procurorului în care era invocat, că învinuita are loc permanent de trai, anterior nu a fost judecată, că temeiurile reținerii au decăzut.

La 30 noiembrie 2016, a primit un răspuns de la șeful Inspectoratului de Poliție Rîșcani, precum că nu are dreptul să comunice către alte persoane despre informațiile cu caracter personal conținute în registrele instituționale, sistemele informaționale și în bazele de date deținute de Poliție.

La 30 noiembrie 2016, Grosu Natalia a primit răspunsul de la ofițerul de urmărire penală Victor Munteanu că nu este de competența lui să o elibereze din stare de reținere.

Tot la 30 noiembrie 2016, reclamanta a primit o încheiere de la Judecătoria Rîșcani din 29 noiembrie 2016 prin care s-a dispus respingerea plângeri de anulare a procesului-verbal de reținere ca, fiind inadmisibilă cu mențiunea că se restituie plângerea înapoi din motivul că la plângere nu a fost anexat copia procesului-verbal de reținere și să înlăture neajunsurile.

La 06 decembrie 2016, reclamanta a primit ordonanța din 06 decembrie 2016 a procurorului ierarhic superior, șef-interimar al procuraturii sect. Rîșcani Eugen Jomiru prin care s-a respins plângerea depusă împotriva ordonanței de reținere din 30 septembrie 2016.

La 05 ianuarie 2017, reclamanta a primit un răspuns de la Consiliul Superior al Procurorilor pe marginea plângeri depuse la 24 noiembrie 2016.

La răspuns a fost anexată și decizia din 05 ianuarie 2017 emisă de Inspectorul din cadrul Inspecției procurorilor care a constatat abatere disciplinară în activitatea procurorului Natalia Colțova-Calestru, menționând că procurorul Natalia Colțova-Calestru a încălcat prevederile art.52 alin.(1) pct.6 din Codul de procedură penală, nu a verificat : finalitatea probelor administrate, nu a vegheat ca nici o persoană să nu fie urmărită penal fără să existe indici temeinici că a săvârșit o infracțiune, art.52 alin.(1) pct. 13) din Codul de procedură penală, nu a efectuat controlul asupra legalității reținerii persoanei, art.52 alin.(1) pct.23) din CPP, ilegal a pus sub învinuire persoana, art.38 lit.a) și b) din legea cu privire la Procuratură din 25.02.2016 și principiul legalității - pct.6.1.1 din Codul de etică al procurorilor care stipulează că, procurorul trebuie să respecte legislația națională și internațională, practica judiciară și jurisprudența CEDO, actele departamentale, interdepartamentale și ale organelor reprezentative și de autoadministrare ale procurorilor, fapt pentru care merită a fi sancționată disciplinar.

Pentru a decide inspecția a constatat că procurorul Natalia Colțova-Calestru, știind cu certitudine persoanele vizate în circumstanțele care au avut loc la 17 mai 2016, totuși a dispus începerea urmăririi penale precum că sustragerea bunurilor victimei a avut loc de către persoane neidentificate de către oranjul de urmărire penală, pretinsă acțiune fiind calificat conform art.186 alin.(2) lit.b) și d) din Cod penal.

Contrar prevederilor procesuale, organul de urmărire penală a solicitat o simplă explicație de la persoana suspectă Brădișteanu Elena în comiterea infracțiunii, iar în privința reclamantei a acționat pasiv, nefiind în genere audiată, ca ulterior să propună procurorului punerea sub învinuire a acesteia și dispunerea

investigațiilor în vederea căutării ei. Procurorul nu a dat o apreciere corectă a probelor acumulate care 12 august 2016 a pus-o sub învinuire pe Brădișteanu Elena conform art.186 alin.(2) lit. d) din CP, adică fără incriminarea calificativului : ”două sau mai multe persoane”, iar ulterior a și fost scoasă de sub urmărire penală la 28.09.2016 din motivul că fapta ei nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii.

La 15 martie 2018, avocatul reclamantei Grosu Natalia a solicitat de la procuratura Chișinău, oficiu Rîșcani informația dacă este adoptată o decizie finală pe cauza penală nr.2016021110.

La 20 martie 2018, Grosu Natalia a primit ordonanța de scoatere de sub învinuire din 31 mai 2017.

Reclamanta consideră că, în rezultatul experienței negative cu organele de drept, ea a rămas cu o traumă psihologică în urma reținerii ilegale și în urma tuturor procedurilor descrise mai sus prin care a trecut.

În ziua când a fost eliberată i-a fost restituit telefonul mobil, care era plin cu mesaje și apeluri nepreluate de la părinții care erau peste hotare, care au căutat-o telefonând pe la toate rudele din republica Moldova. Mai menționează reclamanta că a trecut printr-un stres enorm, despre incidentul cu reținerea mult timp nu a comunicat nimănui, la sfatul avocatului a trecut mai multe ședințe de consiliere la un psiholog, iar l-a recomandat psihologului a făcut vizite și la psihiatru, deoarece avea grave tulburări psihologice.

Nu putea să se încadreze în societate, s-a izolat, starea de depresie care a fost indusă de reținerea ilegală, de percheziționarea corporală, de ridicarea obiectelor persoanele, de aplicarea cătușelor, de luarea amprentelor digitale, faptul că s-a aflat într-un loc de detenție, atitudinea și comportamentul din partea colaboratorilor de poliție și a procurorilor cu ea ca, fiind un potențial infractor a adus-o la o stare de deprimare, neliniște, frică, neîncredere în sine.

Prin urmare, acțiunea depusă reclamanta a întemeiat-o în baza Legii nr.1545 din 25.02.1998, privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 17 iunie 2022, acțiunea depusă de Grosu Natalia, a fost admisă parțial.

S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul reclamantei Grosu Natalia prejudiciul moral în cuantum de 10 000 lei. În rest, cerere de chemare în judecată, s-a respins, ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 28 iunie 2022, Procuratura Generală a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând casarea hotărârii, cu pronunțarea unei noi soluții de respingere integrală a acțiunii.

La 30 iunie 2022, Ministerul Justiției a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea apelului, casarea hotărârii, cu pronunțarea unei noi soluții de respingere integrală a acțiunii.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 09 martie 2023, s-a respins apelul declarat de Ministerul Justiției.

S-a admis apelul declarat de Grosu Natalia.

S-a modificat hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 17 iunie 2022, adoptată în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Grosu

Natalia către Ministerul Justiției, intervenienții accesorii Procuratura Generală, Inspectoratul General al Poliției, Natalia Colțova-Calestru privind repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, prin majorarea cuantumului prejudiciului moral de la suma de 10 000 (zece mii) lei la suma de 60 000 (șaizeci mii) lei.

La 07 iulie 2023, Procuratura Generală a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 09 martie 2023 solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată depusă de Grosu Natalia să fie respinsă, ca fiind neîntemeiată.

În motivare, Procuratura Generală a susținut că, concluziile instanțele ierarhic inferioare sun neîntemeiate, în special soluția dată de instanța de apel.

Achitarea sumei de 60 000 de lei reclamantei este o sumă excedă cuantumului rezonabil de acordare a prejudiciului moral pe asemenea cauze și contravine normele de drept material aplicabile speței.

La acordarea compensației morale, instanța de apel, nu a ținut cont de prevederile art.219 alin.(4) din Codul de procedură penală, cât și de dispoziția art. 1423 Cod civil.

Nu a luat în considerație atât apreciere subiectivă privind gravitatea cauzării suferințelor psihice sau fizice, cât și obiectivele care certifică acest fapt, astfel, nefiind respectate prevederile art. 118 din Codul de procedură civilă.

Recurentul a invocat că, Grosu Natalia nu a prezentat probe care să ateste cauzarea frustrărilor, stresului, ponegrirea onoarei, demnității și reputației sale, astfel, încât să constituie temei de despăgubire din partea statului.

În opinia recurentului, soluția dată de instanța de apel încalcă principiul contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale și principiul nemijlocirii, deoarece a examinat unilateral probele prezente intimat, fără a luat în considerație probele intervenientului accesoriu.

La 21 august 2023, Ministerul Justiției, a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 09 martie 2023 solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată depusă de Grosu Natalia să fie respinsă, ca fiind neîntemeiată.

În motivare a susținut că, instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe, eronat a interpretat dreptul material, care reglementează aprecierea prejudiciului moral în speță.

În sensul art.3 al Legii nr.1545, rezultă că pentru angajarea răspunderii Statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite, respectiv, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului.

În speță, nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil prin care se declară ca fiind ilegale măsurile procedurale întreprinse de organul de urmărire penală, cerință prevăzută de Legea nr.1545, art.3.

Pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 1545, în fiecare caz în care se pretinde încasarea despăgubirilor materiale și morale cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, urmează să existe și să fie întrunite cumulativ minim o condiție, atât circumstanțele prevăzute de art.6, cât și de art.3. Normele în cauză sunt indisolubile și nu pot fi aplicate separat.

Motivarea instanțelor precum, că Grosu Natalia este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legii nr.1545, este nefondată și eronată, în condițiile în care conform prevederilor art.3, alin.(1) din Legea nr. 1545, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală.

Recurentul a susținut că, este necesar mai întâi să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept, iar, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana.

La caz, nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție, sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

Astfel, prejudiciul moral în mod eronat a fost dispus a fi încasat, în condițiile că nu sunt întrunite condițiile expres prevăzute de Legea nr. 1545.

Instanțele judecătorești inferioare, la emiterea soluțiilor judecătorești, nu au evitat subiectivismul inerent evaluării mărimii despăgubirilor acordate, nu au menținut echilibrul între interesele individuale ale persoanei și interesele generale ale întregii societății.

Aplicarea eronată de către instanța de judecată a normelor de drept material denotă un efect nociv nu doar pentru societate, dar și pentru cadrul legal, din motiv că se creează un precedent care cu trecerea timpului este tot mai greu de remediat.

Ca temei de drept a recursului, recurentul a invocat prevederile art.432 alin.(2) lit. c) din Codul de procedură civilă.

La 27 iulie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților pentru notificare copia recursului depus de către Procuratura Generală, explicându-le dreptul de a depune referință.

La 29 august 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților pentru notificare copia recursului depus de către Ministerul Justiției, explicându-le dreptul de a depune referință

Prin referința depusă la 18 septembrie 2023, Inspectoratul General la Poliție a susținut că, temeiurile recursului depus de către Ministerul Justiției sunt întemeiate și a pledat pentru admiterea recursului.

Cu referire la termenul recursului:

În conformitate cu prevederile art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Dispozitivul deciziei Curții de Apel Chișinău a fost pronunțat public la 09 martie 2023.

Conform extrasului din poșta electronică anexat la fila dosarului 250, decizia motivată a Curții de Apel Chișinău din 09 martie 2023 a fost notificată părților la 26 iunie 2023 prin intermediul poștei electronice.

Respectiv, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră oportun de a învedera că, prin Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, în vigoare 18 august 2023, cu excepția art. IV, V pct. 1-9 și 11-16 și art. VII – 01 septembrie 2023, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 318-321 art. 570 din 18 august 2023, au fost introduse modificări în Codul de procedură civilă, inclusiv la capitolul XXXVIII – Recursul, secțiunea a 2-a, recursul împotriva actelor de dispoziție ale curților de apel.

Conform art. XI alin. (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursurilor.

În această consecvență, se deduce că admisibilitatea recursurilor depuse de către Procuratura Generală și Ministerul Justiției împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 09 martie 2023 va fi examinată în baza temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă în vigoare până la 01 septembrie 2023.

Examinând admisibilitatea recursurilor, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art. 440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de către Procuratura Generală și Ministerul Justiției, sunt admisibile.

În conformitate cu art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative, în vigoare de la 01 septembrie 2023), dacă este considerat admisibil, Completul examinează recursul în fond.

Analizând materialele dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile urmează a fi admise, cu modificarea deciziei instanței de apel, din considerentele ce urmează.

Potrivit art. 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative, în vigoare de la 01 septembrie 2023), instanța, după de judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

În condițiile art. 5 alin.(1) din Codul de procedură civilă, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

Completul de judecată conchide că, la caz, izvorul pretențiilor îl constituie inacțiunile organului de urmărire penală, în cadrul cauzei penale intentată în baza art. 186 alin.(2) lit. d) Cod penal în privința reclamantei Grosu Natalia.

Prin acțiunea dedusă judecății, solicită reperarea pagubei moral și materiale prin prisma Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25.02.98.

A arătat că a fost învinuită de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin.(2) lit. d) Cod penal, invocând tragerea ilegală la răspundere penală.

În condițiile art. 2 alin.(1) din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale

instanțelor judecătorești nr. 1545-XIII din 25.02.98 *acțiuni ilicite* – sunt acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

În sensul art.3 alin. (1) al Legii nr. 1545-XIII din 25.02.98 în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

- a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;
- b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității.

În speță, la 18 mai 2016, a fost pornită urmărirea penală în baza art.186 alin.(2) lit. b) și d) Cod penal.

Prin ordonanța din 27 septembrie 2016, a Procuraturii sect. Rîșcani, mun. Chișinău, Grosu Natalia a fost pusă sub învinuire, incriminându-i comiterea infracțiunii prevăzute de art. 186 alin.(2) lit. d) Cod penal.

În baza ordonanței de reținere din 30 septembrie 2016 emisă de către procurorul din Procuraturii Rîșcani, Natalia Colțova-Calestru, la 23 noiembrie 2016, a fost reținută și a fost audiată în calitate de învinuită.

Fiind reținută la 23 noiembrie 2016, reclamantei i-a fost întocmit proces-verbal, și a fost percheziționată fiindu-i ridicate obiecte personale.

Prin ordonanța din 24 noiembrie 2016, emisă de procurorul din Procuraturii Rîșcani, Natalia Colțova-Calestru, s-a dispus eliberarea învinuitei Grosu Natalia, din motiv că lipsesc temeiurile de a o priva în continuare de libertate.

Conform art. 6 al Legii nr. 1545-XIII din 25.02.98 dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

- a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;
- b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

În baza art. 2007 alin. (1) lit. a) din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în cazul condamnării ilegale, tragerii ilegale la răspundere penală.

Prin prisma art. 2037 din Codul civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

La cuantificarea daunelor ce urmează fi acordate reclamantului, se reține consecințele produse pe plan social și profesional, imaginea, durata în timp a încălcărilor drepturilor.

În raport cu toate aceste criterii, ținând seama de durata reținerii nelegale și consecințele pe care acesta le-a avut, Completul de judecată apreciază că suma de 25 000 de lei, reprezintă o reparație echitabilă și respectă principiul proporționalității și justul echilibru între valorile lezate și suma acordată.

Completul de judecată constată că susținerile reclamantei în sensul că acțiunile desfășurate în perioada urmăririi penale i-au lezat drepturile și libertățile fundamentale ale omului și că vătămarea acestor drepturi rezidă într-un prejudiciu moral, sunt corecte, dar în circumstanțele speței ele nu justifică existența unui prejudiciu moral atât de mare precum au reținut instanțele ierarhic inferioare.

Prejudiciu moral constă în efectul negativ suferit ca urmare a faptei ilicite a organului de urmărire penală, prin care s-a adus atingere unor drepturi personale nepatrimoniale.

Astfel, daunele morale pot fi acordate în ipoteza în care se încalcă valorile ocrotite de legea fundamentală privind demnitatea, onorare, și alte valori sociale.

Pe de altă parte, deși este real ca stabilirea cuantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu moral presupune o anumită aproximare, instanța trebuie să aibă criteriile de apreciere precum: consecințele negative suferite de cel în cauză pe plan fizic și emoțional, importanța valorilor morale lezate, măsura în care acestea au fost afectate, ect.

Unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este și criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

Respectiv, reieșind din normele legale în raport cu materialele cauzei, Completul de judecată reține că instanțele de judecată nu au stabilit corect suma ce urmează a fi încasată cu titlu de prejudiciu moral, din care considerente recursurile declarate de Procuratura Generală și Ministerul Justiției urmează a fi admise în acest sens, cu modificarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, prin micșorarea cuantumului prejudiciului moral încasat.

Astfel, instanța de apel apreciind corect circumstanțele cauzei și valorificând prejudiciul moral suportat de reclamantă în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, a admis parțial acțiunea, însă suma de 60 000 de lei încasată de instanța de apel este una exagerată și excesivă în raport cu criteriile stabilite la caz și principiul general al echității.

În cazul de față, urmărirea penală a durat 9 luni, Grosu Natalia fiind pusă sub învinuire de comiterea infracțiunii prevăzute de art.186 alin.(2) lit. b), d) Cod penal prin ordonanța de punere sub învinuire din 27 septembrie 2016, iar prin ordonanța Procurorului în procuratura Chișinău oficiul Rîșcani, Pavlovschi Octavian din 31 mai 2017, Grosu Natalia a fost scoasă de sub urmărire penală, cu clasarea procesului penal nr.2016021110, în temeiul prevederilor art. 275 pct. 3) din Codul de procedură penală.

Față de cele reținute în precedent, în considerarea situației de fapt expuse, se constată că suma de 600 000 de lei, încasată de către instanța de apel este exagerată.

Despăgubirile pentru prejudiciul moral trebuie să fie juste, raționale și echitabile, adică trebuie stabilite în așa fel, încât să asigure efectiv o compensare suficientă și nicidecum exagerată a prejudiciului moral cauzat.

Completul de judecată consideră că suma de 25 000 de lei reprezintă o sumă rezonabilă, care va acorda o evaluare pertinentă daunelor compensatoare, fiind în

corespondere cu caracterul și gravitatea suferințelor psihice suportate de către reclamată, în urma acțiunilor ilicite ale organelor de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor de judecată.

Prin urmare, instanța reține că această valoare este de natură a oferi reclamantului satisfacție morală pentru prejudiciile morale suferite, cu respectarea principiului proporționalității și a justului echilibru între natura valorilor nepatrimoniale lezate și sumele acordate.

Un mecanism similar de analiză, este adoptat și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului care, atunci când stabilește quantumul despăgubirilor datorate de stat pentru încălcarea unui drept garantat de Convenția pentru apărarea drepturilor omului, statuează în echitate, considerând ca fiind întemeiate cererile de acordare a unor despăgubiri bănești pentru prejudiciul moral și fizic suferit pe perioada în cauză.

Or, scopul acordării daunelor morale constă în realizarea, în primul rând a unei satisfacții morale pentru suferințele de același ordin, iar nu a unei satisfacții patrimoniale. De altfel, fiind vorba de prejudicii morale, ele nu pot fi reparate strict prin echivalentul lor în bani, întrucât valorile ocrotite nu pot fi evaluate în bani, existând practic o incompatibilitate între natura nepatrimonială a prejudiciului și caracterul patrimonial al despăgubirii.

Totodată, Completul de judecată apreciază ca neîntemeiate argumentele recurențelor cu referire la faptul că Grosu Natalia nu a prezentat probe care ar confirma prejudiciul moral cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, nefiind temei de a genera obligațiunea statului la repararea acestuia, dat fiind că acest argument poartă un caracter declarativ și formal, fiind contrar prevederilor art. 2007 alin. (1) lit. a) și 2037 din Codul civil și Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Deci, decizia instanței de apel urmează a fi modificată prin micșorarea quantumului despăgubirii morale până la 25 000 de lei, fiind pe măsură de a atenua suferințele psihice și fizice cauzate reclamantei, precum și fiind echitabilă și nicidecum exagerată sau diminuată pentru prejudiciul suferit de către ultimul, această despăgubire fiind corespunzătoare și criteriilor de despăgubire stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin jurisprudența sa constantă (cauza Șarban vs Republica Moldova și cauza Ceaicovschi vs Republica Moldova).

Ținând cont de considerentele de mai sus, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție va admite recursurile declarate și va modifica decizia instanței de apel, prin micșorarea quantumului prejudiciului moral încasat în beneficiul reclamantei Grosu Natalia.

În conformitate cu art. 442, art. 444, 445 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se admit recursurile declarate de Procuratura Generală și Ministerul Justiție.

Se modifică decizia Curții de Apel Chișinău 09 martie 2023, adoptată în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Grosu Natalia împotriva Ministerului Justiției, intervenienții accesorii Procuratura Generală, Inspectoratul General al Poliției, Natalia Colțova-Calestru privind repararea

prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, prin micșorarea prejudiciului moral încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul reclamantei Grosu Natalia până la suma de 25 000 (douăzeci și cinci mii) de lei.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Ion Malanciuc